

مجتمع آموزش عالی فقه
مدرسه عالی فقه تخصصی

رساله دوره دکتری
رشته فقه تربیتی

وظایف والدین در تربیت اقتصادی فرزندان از دیدگاه فقه اسلامی

استاد راهنما:

دکتر مجید طرقي

استاد مشاور:

دکتر محمد پناهی

دانش پژوه:

سید انور علوی

کد ۱۱۵۱۰۹۸

مسئولیت مطالب مندرج در این رساله، به عهده نویسنده است.
هر گونه استفاده از این پایان نامه با ذکر منبع، بدون اشکال است و نشر آن
در داخل کشور ایران منوط به اخذ مجوز از جامعه المصطفی العالمیه است.

با سپاس از

خداوند بزرگ که با عنایت و رحمانیت خود به اینجانب توفیق داد تا گام در راه کسب دانش و معرفت بگذارم همچنین از همه‌ی کسانی که در راه فراگیری دانش مرا یاری دادند، به‌ویژه از استاد محترم راهنما دکتر طرقي و استاد محترم مشاور جناب آقای دکتر پناهی که با زحمات آنان این رساله به ثمر رسید.

از ریاست محترم جامعه‌ی المصطفی‌العالمیة حجت الاسلام و المسلمین حاج آقای دکتر عباسی و ریاست مجتمع آموزش عالی فقه و مدیر گروه فقه تربیتی قدر دانی می‌گردد و نیز از خانواده ام به خاطر صبر و شکیبایی هایشان سپاسگزارم. سلامتی و دوام توفیق این عزیزان را از خداوند بزرگ خواستارم.

تقدیم به

امام عصر(عج) که همه‌ی حوزویان سربازان او و بر سر سفره آن حضرت نشسته اند و نیز امام امت(ره) که حکومت را فلسفه عملی فقه اعلام نمود و با اندیشه بلند خود فقه فراموش شده‌ی شیعه را دوباره به متن زندگی و حکومت برگردانید و با این تلاش بزرگ مسئولیت سنگینی را فرا روی حوزویان نهاد.

چکیده

این تحقیق "وظایف والدین در تربیت اقتصادی فرزندان از دیدگاه فقه اسلامی" را می‌کاود و در آن تلاش شده است تا با تمسک به ادله‌ی از قرآن، روایات، قاعده فقهی، حکم عقل و سیره عقلا بنمایاند که والدین در برابر فرزندان وظیفه دارند همانطور که فرزندان در برابر والدین وظایفی دارند و یکی از وظایف والدین این است که فرزندان را تربیت اقتصادی نموده و رفع نیازهای معیشتی را به فرزندان یاد دهند. از این رو ضروری است که والدین بر اساس وظیفه‌ای که دارند فرزندان خود را در عرصه اقتصادی به‌گونه بپرورانند تا در تولید (کسب معاش)، توزیع کالا و خدمات و مخارج زندگی (مصرف) توانمند باشند و روزی را از راه حلال و برپایه دستورات قرآن و حدیث و آموزه‌های فقه اسلامی بدست آورند و نیز هزینه‌های زندگی را بدون اسراف و به قدر نیازهای واقعی مدیریت کنند.

از آنجای که موضوع تربیت اقتصادی فرزندان با وظایف والدین پیشینه‌ای ندارد، فقیهان در این بحث ورود نکرده اند، به همین خاطر این موضوع از کارهای اجتهادی فقیهان نامدار بی نصیب مانده است؛ از این رو موضوع مورد بحث یک موضوع جدید به شمار می‌رود و اهمیت و ضرورت این تحقیق به این است که تربیت اقتصادی فرزندان در زندگی اجتماعی و کارکرد اقتصادی آنان و نیز ترویج اقتصاد اسلامی فضیلت محور به گونه‌ای حاجتی-قناعتی نقش مهم دارد. مسئولیت تربیت اقتصادی فرزندان به خاطر زحمات‌های خالصانه والدین و نیز وجود دلیل عقلی و نقلی بر دوش والدین نهاده شده است. چون باتلاش‌های آنان باورهای بنیادین فرزندان بر پایه نگرش اسلام به اقتصاد با سهولت بیشتر استوار می‌گردد و تربیت اقتصادی آسان‌تر تحقق می‌یابد. بنابراین تربیت اقتصادی که پدیدار شدن صفات پایدار است در کانون خانواده بر اثر تکرار و تمرین با نظارت والدین، بیشتر امکان پذیر است.

روش این تحقیق کتابخانه‌ای بوده و به صورت تحلیلی-استنتاجی، مانند فقه رایج اطلاعات و داده‌های موجود در منابع مکتوب را مورد تحلیل و استخراج فقهی قرار می‌دهد. از این رو می‌توان گفت که هدف این نگارش کشف و استخراج احکام فقهی موضوع مورد بحث است و اهم یافته‌های این نگارش نشان می‌دهند که تربیت اقتصادی فرزندان با حکم اولیه بیشتر بر والدین مستحب تأکیدی

است و در حکم ثانویه با پدید آمدن ضرورت واجب می‌گردد. چون این گونه تربیت، سبب حفظ و صیانت فرزندان از عقوبت‌های اخروی شده و به خاطر رعایت حلال و حرام شرعی از آتش جهنم در امان می‌مانند و سرپیچی والدین از تربیت اقتصادی فرزندان اگر سبب گرفتار شدن فرزندان در حرام باشد؛ برای والدین عقوبت اخروی به همراه خواهد داشت. این رساله بر اساس همین رویکرد در پنج فصل سامان یافته است.

واژگان کلیدی: وظایف، والدین، تربیت، اقتصاد، فرزندان، فقه اسلامی.

فهرست مطالب

فصل اول

مفاهیم و کلیات

گفتار اول: کلیات.....	۷
۱. طرح تحقیق:.....	۷
۱-۱. بیان مساله.....	۷
۱-۲. هدف تحقیق.....	۹
۱-۳. پرسش‌ها.....	۹
۱-۴. فرضیه.....	۱۰
۲. روش تحقیق.....	۱۰
۳. پیشینه تحقیق.....	۱۰
۴. نظریه‌پردازی یا نوآوری تحقیق.....	۱۲
۵. محدودیت‌های انجام پژوهش.....	۱۴
۶. تربیت اقتصادی.....	۱۵
گفتار دوم: مفاهیم نظری.....	۱۷
۱. مفهوم وظایف.....	۱۸
۱-۱. وظیفه در لغت.....	۱۸
۱-۲. وظیفه در اصطلاح.....	۱۸
۲. والدین.....	۲۰
۱-۲. والدین در لغت.....	۲۰
۲-۲. والدین در اصطلاح.....	۲۱

فرزندان.....	۲۱
۱-۳. فرزند در لغت.....	۲۱
۲-۳. فرزند در اصطلاح.....	۲۱
تربیت.....	۲۲
۱-۴. تربیت در لغت.....	۲۲
۲-۴. تربیت در اصطلاح.....	۲۳
اقتصاد.....	۲۴
۱-۵. اقتصاد در لغت.....	۲۴
۲-۵. اقتصاد در اصطلاح.....	۲۴
فقه اسلامی.....	۳۰
۱-۶. فقه در لغت.....	۳۰
۲-۶. فقه در اصطلاح.....	۳۱
جمع‌بندی فصل اول.....	۳۲

فصل دوم

اصل وظیفه‌مندی والدین در تربیت اقتصادی فرزندان از دیدگاه فقه

گفتار اول: اثبات وظیفه‌مندی والدین در تربیت اقتصادی فرزندان.....	۳۷
۱. ادله قرآنی.....	۳۸
۱-۱. محافظت از کیفر الهی با تربیت اقتصادی فرزندان.....	۴۲
۲-۱. وظایف تمهیدی والدین.....	۴۵
۲. ادله روایی.....	۴۶
۲-۲. استدلال به وظیفه تربیتی والدین در دیگر ساحت‌های تربیتی.....	۵۸
گفتار دوم: تولید.....	۶۳
۱. ادله قرآنی.....	۶۴
۲. ادله روایی.....	۷۱
۳. قاعده فقهی.....	۷۸

۱۸۹	۴. سیره عقلاء
۹۲	گفتار سوم: توزیع
۹۳	۱. ادله قرآنی
۹۷	۲. ادله روایی
۱۰۴	گفتار چهارم: مصرف
۱۰۵	۱. ادله قرآنی
۱۱۴	۲. ادله روایی
۱۲۳	جمع‌بندی فصل دوم

فصل سوم

وظیفه معرفت‌بخشی والدین در تربیت اقتصادی فرزندان

۱۳۱	گفتار اول: شناخت معرفت
۱۳۵	۱. اهمیت معرفت‌بخشی در تربیت اقتصادی
۱۳۷	گفتار دوم: معرفت‌بخشی در تولید
۱۳۸	۱. ادله قرآنی
۱۴۳	۲. ادله روایی
۱۶۵	۳. سیره عقلاء در معرفت‌بخشی
۱۶۷	گفتار سوم: معرفت‌بخشی در توزیع
۱۶۷	۱. ادله قرآنی
۱۷۲	۲. ادله روایی
۱۸۱	گفتار چهارم: معرفت‌بخشی در مصرف
۱۸۲	۱. ادله قرآنی
۱۸۷	۲. ادله روایی
۱۹۰	جمع‌بندی فصل سوم

فصل چهارم

وظیفه انگیزه‌دهی والدین به فرزندان در تربیت اقتصادی

- گفتار اول: شناخت انگیزه..... ۱۹۷
۱. تفاوت انگیزه با انگیزش..... ۲۰۰
۲. اهمیت انگیزه در تربیت اقتصادی فرزندان..... ۲۰۱
- گفتار دوم: انگیزه‌دهی در تولید..... ۲۰۲
۱. ادله‌ی قرآنی..... ۲۰۳
۲. ادله‌ی روایی..... ۲۰۷
۳. سیره عقلاء و متشرعه..... ۲۱۴
- گفتار سوم: انگیزه‌دهی در توزیع..... ۲۱۵
۱. ادله‌ی قرآنی..... ۲۱۵
۲. ادله‌ی روایی..... ۲۱۸
- گفتار چهارم: انگیزه دهی برای درست مصرف کردن..... ۲۲۲
۱. ادله‌ی قرآنی..... ۲۲۳
۲. ادله‌ی روایی..... ۲۲۶
- جمع‌بندی فصل چهارم..... ۲۲۹

فصل پنجم

وظیفه مهارت‌آموزی والدین در تربیت اقتصادی فرزندان

- گفتار اول: شناخت مهارت‌آموزی..... ۲۳۵
۱. دیدگاه اندیشوران مسلمان درباره مهارت‌آموزی..... ۲۳۸
- گفتار دوم: مهارت‌آموزی برای تولید..... ۲۴۳
۱. ادله‌ی قرآنی..... ۲۴۳
۲. ادله‌ی روایی..... ۲۵۵
۳. قواعد فقهی..... ۲۶۱
۴. سیره عقلاء..... ۲۶۳
- گفتار سوم: مهارت‌آموزی برای توزیع..... ۲۶۷

۲۶۸ ۱. ادله‌ی قرآنی
۲۷۳ ۲. ادله‌ی روایی
۲۷۵ گفتار چهارم: مهارت‌آموزی برای درست مصرف کردن
۲۷۶ ۱. ادله‌ی قرآنی
۲۷۸ ۲. ادله‌ی روایی
۲۸۱ جمع‌بندی فصل پنجم
۲۸۵ نتیجه‌گیری
۲۹۵ کتابنامه

پیشگفتار

تربیت ساحت‌های گوناگونی دارد و موضوع این نگارش تربیت در ساحت رفع نیازمندی‌های معیشتی فرزندان است. پیش از اینکه دیگر نهادهای تربیتی از رسمی و غیر رسمی زمام تربیت فرزندان را بدست گیرند، والدین و خانواده، نخستین نهاد تربیتی است که به تربیت فرزندان اقدام می‌کنند. از این رو والدین جایگاه غیر قابل جایگزین برای تربیت و پرورش فرزندان دارند.

چون این والدین است که صادقانه و بدون راه اندازی تشکیلات عریض و طویل و بدون هزینه‌های سرسام‌آور، وظایف تربیتی خود را در همه‌ی ساحت‌ها به خصوص در ساحت رفع نیازها (تربیت اقتصادی) انجام می‌دهند، این نگاشته با این فرض که والدین با تربیت اقتصادی فرزندان خود سنگ بنای جامعه سالم و استواری را بنیان می‌گذارند و با تربیت فرزندان نیروی انسانی جامعه را هم تامین می‌کنند؛ در صدد یافتن حکم تکلیفی این وظایف است. آیا یافته‌های این تحقیق نیز این سخن را به اثبات می‌رساند یا نه؟ در پایان این نگاشته در باره آن می‌توان داوری نمود.

والدین با تربیت فرزندان خود، الگوها، هنجارهای اخلاقی و رفتاری جامعه را سامان می‌بخشند. آیا والدین در ساحت رفع نیازمندی‌های معیشتی با تربیت اقتصادی فرزندان، می‌توانند به اقتصاد سالم جامعه کمک کنند؟

در اهمیت و ضرورت این نگارش گفته خواهد شد که وظایف تربیتی والدین نباید محدود یا نادیده گرفته شود، چون شیوه‌های تربیتی والدین متأثر از خصوصیات شخصیتی و اعتقادی آنان است. از این رو تربیت نیکوی فرزندان برای بهتر شدن فرایند و سیستم نظام تربیتی آینده جامعه اهمیت دارد. از آنجاییکه در پیشگفتار دور نمای بحث به خوانندگان عرضه می‌شود، دورنمای تربیت اقتصادی این است که والدین ضمن عهده دار شدن مسئولیت‌های تربیتی فرزندان خود، خدمات ارزشمندی به جامعه انجام می‌دهند به دلیل اینکه هر ساحت از تربیت (عاطفی، جنسی، اعتقادی و اقتصادی) که والدین روی فرزندان خود اجرا می‌کنند، منافع آن عاید جامعه نیز می‌گردد که یکی از مهمترین آن خدمت به اقتصاد و معیشت جامعه است.

چون فرض بر این است که همه‌ی والدین وظیفه شناس، آرزومند است تا فرزندان آنان در عرصه اقتصادی از تولید (کسب معاش) گرفته، تا توزیع کالا و خدمات و مخارج زندگی (مصرف) توانمند باشند و والدین با اعتقادات اسلامی در تلاش‌اند تا فرزندان را در اقتصاد به گونه‌ی پیروانند که آنان معاش خود را برپایه احکام و دستورات قرآن و حدیث و آموزه‌های فقه اسلامی از راه حلال و بدون ربا، غش و تدلیس بدست آورند و نیز هزینه‌های زندگی را بدور از اسراف و به قدر نیازهای واقعی مدیریت کنند.

والدین در تربیت اقتصادی فرزندان همت می‌گذارند تا شخصیت و باورهای بنیادین آنان بر پایه نگرش اسلام به اقتصاد استوار گردد. با گذر از این فرایند است که تربیت اقتصادی صورت می‌گیرد. آیا این همت والدین می‌تواند از وظایف و تکالیف شرعی آنان باشد؟ تا پرورش این صفات پایدار برای فرزندان که سرانجام بر اثر تکرار و تمرین که با کوشش والدین تحقق می‌یابد برای والدین پاداش اخروی هم به همراه داشته باشد؟ از سوی دیگر والدین به خوبی می‌دانند که تربیت اقتصادی در ساحت رفع نیازمندی‌های معیشتی قرار دارد و این گونه تربیت در زندگی اجتماعی عزتمندانه فرزندان و کارکرد اقتصادی آنان نقش مهم دارد.

والدین برای رسیدن به اهداف تربیت اقتصادی فرزندان خود، لازم است سیر منطقی کارآمد و موثر را برگزینند. به نظر می‌رسد که آغاز و فرجام تربیت اقتصادی با معرفت‌بخشی، انگیزه‌دهی و مهارت‌ورزی انجام شدنی است و با پیمودن این مسیر هدف تربیتی را برای فرزندان دست یافتنی می‌کنند و نیز مهم است که توانایی‌های فرزندان توسط والدین یا دیگر کارشناسان در مقاطع سنی متفاوت سنجش شود با استعداد یابی و کشف توانایی‌های آنان والدین را در مسیر درست تربیت فرزند یاری رساند و با این روش‌ها تربیت اقتصادی فرزندان امکان پذیر گردیده و به تدریج در عرصه اقتصادی توانا می‌شوند و در کسب معاش حلال (تولید، توزیع) و مخارج زندگی (مصرف) اسراف نمی‌ورزند و به طبیعت و منابع برداشت، آسیب نمی‌رسانند. همه‌ی این نگرش‌ها در این تحقیق ارزیابی خواهد شد.

چون شاخصه اصلی اقتصاد اسلامی بر خلاف اقتصاد حاکم بر دنیا؛ بر تولید، بهره‌وری و مصرف به

قدر نیاز و دوری از اسراف استوار شده است^۱ این گونه نگرش به اقتصاد که سازگار با طبیعت بوده افزون بر تامین نیازهای واقعی، به طبیعت نیز زیان نمی‌رساند. از این رو با مراجعه به منابع فقه باید دید که آیا والدین وظیفه دارند تا در راستای احیا و ترویج نگرش اسلام به اقتصاد به فرزندان خود معارف اقتصاد اسلامی را بیاموزند؟ و آنان را در دایره نظام اقتصادی اسلام تربیت کنند؟ تا فرزندان در کارکردهای اقتصادی شاخصه‌های اصلی اقتصاد اسلامی را رعایت کنند؟ یا والدین چنین وظیفه‌ای ندارند؟

به نظر می‌رسد که دانش و معرفت همواره زیر بنای تربیت بوده است، معارف آموخته شده، بر اثر تمرین و تکرار و انگیزه‌دهی شوق و اشتیاق ایجاد کرده و تربیت اقتصادی را خوش آیند و مطلوب فرزندان نموده به پدیدار شدن صفات پایدار کمک می‌کند. از این رو دادن معرفت صحیح اقتصادی به فرزندان در راستای تربیت اقتصادی ضروری و کارساز است، تفاوت نمی‌کند که معرفت اقتصادی توسط خود والدین به فرزندان داده شود و یا والدین زمینه کسب دانش و معرفت اقتصادی را برای فرزندان فراهم سازند تا آنان بتوانند از مراکز مخصوص، آن را فرا گیرند. معرفت‌بخشی والدین به فرزندان برای تربیت اقتصادی از افعال مکلفان بوده و دارای احکام تکلیفی است آیا استخراج آن می‌تواند پشتیبانه و حیانی را برای تربیت اقتصادی فرزندان فراهم سازد؟

تربیت اقتصادی فرزندان نیازمند انگیزه است و بدون آن فرزندان شوق به تربیت پذیری را از دست می‌دهند. آیا والدین برای کارآمدی تربیت اقتصادی فرزندان وظیفه شرعی دارند که از روش انگیزه‌دهی بهره گیرند؟ از آنجای که اصل کار و نیز خوب و درست کار کردن و همچنین کارآفرینی در دین اسلام ارزش و دارای پاداش شمرده شده است. آیا والدین وظیفه و تکلیف شرعی دارند فرزندان خود را به شوق آوردن که کسب روزی حلال چنان ارجمند است و پاداش جهاد در راه خدا را دارد؟

برای موفقیت در عرصه اقتصادی، کسب مهارت، لازم است. چون مهارت، قابلیت اطمینان بخش است که کار با صرف کمترین انرژی و در کوتاه‌ترین زمان با حداقل خطا، به انجام می‌رسد. آیا

۱. «كُلُوا وَاشْرَبُوا وَلَا تُسْرِفُوا إِنَّهُ لَا يُحِبُّ الْمُسْرِفِينَ» سوره اعراف، آیه ۳۱

والدین وظیفه و تکلیف شرعی دارند که فنون و مهارت‌های لازم برای کسب روزی حلال و مصرف درست بر پایه اقتصاد اسلامی را به فرزندان آموزش دهند؟ چون فرزندان همواره با توجه به تکالیف شرعی که توسط آموزگاران به خصوص والدین به دو روش نظری و عملی (آموزش شفاهی و سلوک عملی) دریافت می‌کنند، خود را ملزم به رعایت حلال و حرام در عملکرد اقتصادی می‌دانند. مهارت‌آموزی والدین به فرزندان از روش‌های سودمند در تربیت اقتصادی فرزندان است. آیا با تکمیل مهارت‌آموزی، تربیت اقتصادی تحقق می‌یابد؟ این نگرش در تلاش برای یافتن پاسخ این پرسش‌هاست.

فصل اول

مفاهیم و کلیات

گفتار اول: کلیات

درآمد

گفتار نخستین از فصل اول به کلیات مباحث اختصاص یافته که شامل بحث‌های کلی و عام است و این گونه مباحث دور نمای از موضوع مورد بحث را آشکار می‌کند و به گونه‌ای پیش نیاز برای موضوع اصلی به شمار می‌رود که اهمیت و ضرورت موضوع بحث را تبیین می‌کند.

۱. طرح تحقیق

طرح تحقیق که شکل و قالب پژوهش را تبیین می‌کند مباحث که به صورت پیش نیاز موضوع بحث بوده و تبیین آن برای روشن شدن بحث اصلی لازم و راهگشا است.

۱-۱. بیان مساله

در بخش مفاهیم بیان خواهد شد که تربیت با ساحت‌های گوناگونی که دارد به معنای پروریدن است و دانش اقتصاد به معنای مدیریت منابع محدود در برابر تقاضاها و نیازهای نامحدود است. هرچند دانش اقتصاد پیش نیاز تربیت اقتصادی است؛ ولی در این نگارش از آن بحث نخواهد شد و تنها از وظیفه والدین در تربیت اقتصادی سخن خواهد رفت. چون دانش و پرورش دو مقوله جداگانه‌اند. بنابراین می‌توان وظایف والدین در تربیت اقتصادی فرزندان را اینگونه تعریف نمود "والدین وظیفه دارند فرزندان را در عرصه اقتصادی به گونه بی‌پروا تا در تولید (کسب معاش)، توزیع و مخارج زندگی (مصرف) توانمند باشند و روزی را از راه حلال برپایه دستورات قرآن و حدیث و آموزه‌های فقه اسلامی بدست آورند و نیز هزینه‌های زندگی را بدون اسراف و به قدر نیازهای واقعی مدیریت کنند."

تربیت کردن فرزندان توانا در عرصه اقتصاد، در زندگی عزتمندانه آنان نقش دارد تا فرزندان به تدریج در عرصه اقتصادی توانمند گردیده و در کسب معاش حلال (تولید، توزیع) و مخارج زندگی

(مصرف) بدون اسراف و بدور از خطا و آسیب به طبیعت تلاش و فعالیت نمایند و حکم شرعی این وظایف از ادله‌ی فقهی قابل استخراج است.

وظیفه معرفت بخشی والدین

چون معرفت زیر بنای تربیت است، دادن معرفت صحیح اقتصادی به فرزندان ضرورت دارد، برای اینکه دانش و معرفت آموخته شده بر اثر تمرین و تکرار تبدیل به صفات پایدار می‌گردد. تفاوت نمی‌کند که معرفت اقتصادی توسط خود والدین به فرزندان داده شود و یا والدین زمینه کسب معرفت اقتصادی و علم اقتصاد را برای فرزندان فراهم سازند تا آنان بتوانند از مراکز مخصوص آن را فرا گیرند.

از این رو همه‌ی مسلمانان به خصوص والدین شایسته است که خود را وظیفه‌مند در برابر فرزندان خود بدانند و آنان را در دایره نظام اقتصادی اسلام تربیت کنند تا فرزندان در کارکردهای اقتصادی بایدها و نبایدهای اصلی اقتصاد اسلامی را رعایت کنند. افزون بر این، معرفت بخشی والدین به فرزندان برای تربیت اقتصادی از افعال مکلفان بوده و دارای احکام تکلیفی است که این نگارش کشف احکام آن را از ادله‌ی فقهی بر دوش دارد.

وظیفه انگیزه بخشی والدین در تربیت اقتصادی فرزندان

تربیت اقتصادی نیازمند داشتن انگیزه است و بدون آن فرزندان رغبت و تمایل به تربیت پذیری را از دست می‌دهند. از این رو این نگارش در جستجوی اثبات وظیفه انگیزه‌دهی برای والدین در فرایند تربیت اقتصادی فرزندان بوده و نیز کشف احکام شرعی این وظیفه برای والدین هم بر عهده‌ای این نگارش است. والدین با آموزه‌های دینی فرزندان را به شوق آورند که کسب روزی حلال چنان ارجمند است و حکم جهاد در راه خدا را دارد. چون رزق و روزی در نظام اقتصادی اسلام از جانب خداوند تضمین شده است و این باورمندی انگیزه مضاعف می‌بخشد، آثار و برکات بسیاری در زندگی به ویژه ایجاد آرامش روانی در فعالیت‌های اقتصادی و انفاق‌های مالی خیرخواهانه به ارمغان می‌آورد.

وظیفه مهارت‌آموزی والدین در تربیت اقتصادی

برای موفقیت در عرصه اقتصادی، کسب مهارت، لازم و ضروری است. چون «مهارت قابلیت